

# PRAKTICKÁ PŘÍRUČKA PRO UČITELE

---

Pět zásad výuky Hejného metodou  
Desatero pro rodiče

# Pět zásad výuky

*Pět zásad výuky Hejného metodou a „desatero“ z toho pro učitele plynoucí*

**A. Hierarchie cílů.** *Cíle výchovné jsou důležitější než cíle poznatkové, protože kvalitu společnosti více určují hodnoty mravní než hodnoty znalostí. Porozumění je důležitější než dovednost.*

1. Podporuj autonomii dětí. Věř tomu, že děti jsou chytré a že jsou schopny při dobrém vedení učitele většinu matematických poznatků objevit samy.
2. Hodnoť v pravou chvíli a přiměřeně.

*„Chcete vybudovat velký podnik? Vybudujte nejdříve sebe.“ Tomáš Baťa*

**B. Klima výuky.** *Strach blokuje myšlení. Ovzduší vzájemné důvěry žáků a učitele podporuje radost z práce a jeho tvořivost. Úspěch žáka učitel se žákem citově spoluprožívá. Žákovu chybu pak pomáhá bez emocí analyzovat a poučit se z ní. Chyba není jev nežádoucí. Analýza chyby je asi nejúčinnější způsob nabývání znalostí.*

3. O úspěšnosti mé práce nerozhodují výkony dětí prokázané v pětiminutovkách, ale jejich radost z „dělání“ matematiky. Radost z kognitivního úspěchu je u dětí největším hnacím motorem matematického poznání, pro učitele je radost dětí barometrem toho, co děti potřebují.
4. Neopravuj chyby a vytvoř situaci, v níž žák sám nebo ostatní žáci chyby objeví sami. Chyba je důležitým nástrojem poznání.
5. Nevyslovuj se k názoru dítěte, zda je dobrý. Obrať to na třídu.

*„Člověk by se měl chovat tak, jak si myslí, že by se měli chovat všichni.“ Václav Havel*

**C. Přiměřené možnosti pro každého žáka.** *Děti přicházející do 1. ročníku se mohou výrazně lišit svými předchozími matematickými zkušenostmi i danými schopnostmi. Postup výuky musíme zvolit takový, aby i mírně podprůměrné děti byly schopny úlohy řešit a aby se i děti s vyspělejší kulturou matematického myšlení rozvíjely.*

6. Individualizuj – žádný žák nesmí být frustrován svou neschopností a ani otráven, že nemá co dělat.

*„Tím se liší člověk myslící od nemyslicího, že postihuje důležitost v tom, co jiné nezajímá.“ T.G. Masaryk*

**D. Poznatek získaný vlastní úvahou je kvalitnější než poznatek převzatý.** *Učitel, který vede žáky k samostatnému hledání řešení, dává žákům víc než učitel, který je učí, jak ten či onen typ úloh řešit. První cesta vyžaduje trpělivost a čas. Výsledky se dostavují pomaleji, ale jsou trvalé a schopné dalšího rozvoje. Druhá cesta je rychlejší, ale nabízí žákovi spíše protézu poznatku než skutečný poznatek.*

7. Nic nevysvětluj.
8. Nepřerušuj myšlenkový tok dítěte.

*„Co se má konat, tomu se musí člověk učit konáním.“ J. A. Komenský*

**E. Komunikace.** *Role učitele je motivační a organizační. Úloha badatele náleží žákům. V diskusi se bude objevovat mnoho podnětů, názorů a chybných představ, které pomáhají všem zúčastněným vytvořit si vlastní plnohodnotný, do již existující struktury znalostí dobře zapadající poznatek.*

9. Minimalizuj svou akustickou přítomnost.
10. Podporuj komunikaci ve třídě žák-žák, žák-skupina, žák-třída, nejméně žák-učitel

*„Chceš vstoupit do cizích snů? Probud' se ze svých!“ Kipling*

# Desatero pro rodiče

Uvádíme pět zásad výuky Hejného metodou a formulujeme z toho pro rodiče plynoucí „desatero“.

**A. Hierarchie cílů.** Cíle výchovné jsou důležitější než cíle poznatkové, protože kvalitu společnosti více určují hodnoty mravní než hodnoty znalostí. Porozumění je důležitější než dovednost.

1. Věřme tomu, že děti jsou chytré a že jsou schopny při dobrém vedení většinu matematických poznatků objevit samy.
2. Raději nehodnoťte. Jen jásejte, když se dílo daří a povzbuzujte, když se dařit nechce. Rozhodně však neukazujte, „jak se to dělá“.

„Chcete vybudovat velký podnik? Vybudujte nejdříve sebe.“ Tomáš Baťa

**B. Klima výuky.** Strach blokuje myšlení. Ovzduší vzájemné důvěry žáků a učitele podporuje radost z práce a jeho tvořivost. Úspěch žáka učitel se žákem citově spoluprožívá. Žákovu chybu pak pomáhá bez emocí analyzovat a poučit se z ní. Chyba není jev nežádoucí. Analýza chyby je asi nejúčinnější způsob nabývání znalostí.

3. O úspěšnosti Vaší práce rozhoduje radost dětí z „dělání“ matematiky. Radost je největším hnacím motorem matematického poznání, pro Vás je zároveň barometrem toho, co děti potřebují.
4. Neopravujte chyby, ale pokuste se vytvořit situaci, v níž dítě samo svou chybu objeví. Chyba je důležitým nástrojem poznání.
5. K chybnému názoru dítěte se raději nevyslovujte. Časem si ho dítě přehodnotí samo.

„Největší chyba, kterou v životě můžete udělat, je mít pořád strach, že nějakou uděláte.“ Elbert Hubbard

**C. Přiměřené možnosti pro každého žáka.** Děti přicházející do 1. ročníku se mohou výrazně lišit svými předchozími matematickými zkušenostmi i danými schopnostmi. Postup výuky musíme zvolit takový, aby i mírně podprůměrné děti byly schopny úlohy řešit a aby se i děti s vyspělejší kulturou matematického myšlení rozvíjely.

6. Žádné dítě nesmí být frustrováno svou neschopností a ani otráveno, že nemá co dělat. Úlohy zadávejte přiměřené právě Vašemu dítěti, aniž byste jeho výsledky porovnávali s jinými dětmi.

„Tím se liší člověk myslící od nemyslicího, že postihuje důležitost v tom, co jiné nezajímá.“ T.G. Masaryk

**D. Poznatek získaný vlastní úvahou je kvalitnější než poznatek převzatý.** Učitel, který vede žáky k samostatnému hledání řešení, dává žákům víc než učitel, který je učí, jak ten či onen typ úloh řešit. První cesta vyžaduje trpělivost a čas. Výsledky se dostávají pomaleji, ale jsou trvalé a schopné dalšího rozvoje. Druhá cesta je rychlejší, ale nabízí žákovi spíše protězu poznatku než skutečný poznatek.

7. Nic nevysvětľujte, ani se nesnažte ukázat, že jste chytřejší.
8. Nepřerušujte myšlenkový tok dítěte.

„Co se má konat, tomu se musí člověk učit konáním.“ J. A. Komenský

**E. Komunikace.** Role učitele je motivační a organizační. Úloha badatele náleží žákům. V diskusi se bude objevovat mnoho podnětů, názorů a chybných představ, které pomáhají všem zúčastněným vytvořit si vlastní plnohodnotný, do již existující struktury znalostí dobře zapadající poznatek.

9. Minimalizujte svá slova a instrukce.
10. Podporujte komunikaci dítěte. Dítě je ten, kdo ukáže a nahlas popíše, jak úlohu řešilo, je tím kdo Vám vysvětlí, jak se co dělá. A to i tehdy, když to víte.

„Je třeba dvou let, než se naučíme mluvit. A padesáti, než se naučíme mlčet.“ Ernest Hemingway